

Zaļā vārna pie trokšņa pieradusi

GIRTS KONDRĀTS

Ādažu militārais poligons ir vieta, kur Pierīgā jau gadu desmitiem karavīri mācījušies šaut un vadīt kaujas mašīnas. Taču poligons ir mājvieta arī daudzām, tostarp Latvijā reti sastopamām, putnu sugām, piemēram, zaļajai vārnai un pupukim, kuri te dažus mēnešus gadā jūtas itin labi.

Dabai sadzīvot ar videi šķietami nedraudzīgām cilvēka darbibām Ādažu poligonā kopš 2013. gada palidz Eiropas Savienības finanšu instrumenta „LIFE+” projekts „Putni Ādažos.”

JĀSARGĀ NE TIKAI PUTNI, BET ARĪ TO DZĪVESVIETA

Projekta, kas rūpējas par putniem vidē, kur pastāvīgi notiek militārās mācības, pilnais nosaukums ir „Ipaši aizsargājamu putnu sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošana „Natura 2000” teritorijā „Ādaži””. Patiesībā darbs šajā jomā Ādažu poligonā ir sākts jau 2007. gadā, kad arī Latvijas Ornitologu biedrība šeit izlikta vairākus desmitus putnu būru, kuros mitināties zaļajām vārnām. Regulāri tiek apsekoji poligona biotopi, un, viena no darba veicējām ir arī projekta „Putni Ādažos” lauku darba koordinatore ornitoloģe Ieva Mārdega.

„Ādažu poligonā aizsargājamo ainavu apvidū dzīvo desmitiem putnu sugu, kuras ir saistītas ar dažādājiem biotopiem, kas šeit laika gaitā izveidojušies. Vairāk nekā 1000 ha aizņem smilšaini klajumi, kuros aug virši. Pastāvot virsāja malā, ir iespēja redzēt svīri, pupuķi, brūno čaksti, lielo čaksti, stepes čipsti, vakarlēpi, sila cīruli, zaļo vārnu un citus putnus. Dzīlāk virsājos var sastapt rubenīšus, bet Rampa purvā mit dzērves un purva tilbītes. Vismaz divi des-

miti no poligonā sastopamajām putnu sugām ir Eiropas un Latvijas aizsargājamo putnu sugu sarakstos,” teic I. Mārdega.

ARMIJAS UN DABAS INTERESES MĒDZ SAKRIST

„Putnu izdzīvošanai Ādažu poligonā svarīga ir dabas aizsardzības prasību un militāro aktivitāšu balansēšana,” stāsta I. Mārdega. Ja kaut kur armijas tehnika visu tā izbraukās, ka paliks tikai plikas smiltis, tur nedzivis nedz rubenis, nedz čakstes, nedz citi putni. Ja saglabājas gan klaja ainava, gan veģetācija, ieguvēji ir visi – gan karavīri, kuriem ir nepieciešams

Zaļās vārnas, kādrezīt sauktas arī par Kurzemes papagaili, krāšņās spārnu spalvas patiesībā ir zilas, bet mugura brūngana. Ar mūsu pelēkajām vārnām šīm putnam maz kopīga, ja nu vienīgi balsis ir līdzīgas.

Pierīdziniekim sudrabs pasaules BMX čempionātā

Kristers Apels no Carnikavas otrdien Belģijas pilsētā Zolderā kļuva par pasaules vicečampionu BMX braukšanā vecuma grupā līdz astoņiem gadiem (B8). Lidz ar to kluba RRS/„Rīgas Favorīts” pārstāvīs atkārtojis pagājušā gada panākumu. Mārupes BMX kluba pārstāvjiem viena piektā un viena sestā vieta.

Pasaules BMX čempionāta pirmajā dienā notika sacensības

vecuma grupās no pieciem līdz 14 gadiem zēniem un meitenēm. Latvijas jaunie sportisti, kuru vidiņu bija arī krietns skaits Pierīgas novadu riteņbraucēju, lielākos panākumus guva B8 grupā puišiem – šīs grupas braucēji izcēlās arī pērn, kad dubultuzvaru B7 grupā guva mārupietis Emils Allers un carnikavietis Kristers Apels.

Finālbraucienā starta taisnē līderpozīcijas ieguva Teitors Hants no Lielbritānijas, viņam sekoja

FOTO: EINARS BINDERS

Ieva Mārdega: Latvijā faktiski jebkura vieta, kuru atstāj mierā, agri vai vēlu pārvērsas par mežu, un virsājs ir biotops, kas, tāpat kā pļava, visu laiku ir jāapsaimnieko. Ja virsājs nedegs, paliks neizcirsti koki, tas pamazām kļūs par mežu un nepiemērotu vietu klajumu mīlošiem dzīvniekiem. Lai aizsargātu putnus, ir jāaizsargā arī to dzīvesvieta. Līdz ar to vide kļūst labāka arī citiem dzīvniekiem, kas šeit uzturas, piemēram, smilšu krupim vai sila ķirzakai.

plašs lauks militārajiem vingrinājumiem, gan dzīvnieki, kurus piesaista šāda vide. Te ir daudz nianšu, kur roku rokā iet militārās un dabus intereses. Klajā virsājā šeit ir tieši tāpēc, ka gadu desmitiem Ādažos pastāv militārais poligons un zemsedze ik pa laikam tiek izbraukāta un spridzināta. Reizēm tā deg un tiek iznīcināti koki. Tajā pašā laikā poligona viršu lauki ir piemērota dzīvesvieta putniem un citiem dzīvniekiem, kuriem nepieciešams sauss klajums. Šeit, piemēram, melno stārkī nerēdzēsim. To varētu sastapt tālāk poligona ziemeļu daļas biezajos mežos, kur neviens viņa dzīvē nejaucas.”

Ieejot augiem nabadzīgajā viršu laukā, I. Mārdega rāda lielākus un mazākus sienāžus, siseņus, kas te lēkā. Varot sastapt arī ķirzakas, kas tāpat ir nozīmīga zaļo vārnu barības daļa. Tāpēc Ādažu poligonā mītot piektā daļa no aptuvei 20 Latvijā ligzdojošajiem zaļo vārnu pāriem. „Klajumos, kur neaug bieza zāle un nav krūmu, putniem sienāžus un vaboles ir ļoti viegli ieraudzīt un noķert. Citādi zaļo vārnu te nebūtu,” viņa uzsver.

Savukārt pupuķi, kuri, tāpat kā zaļā vārna, pie mums atlido no Āfrikas ligzdot, poligonā meklē barību, bāžot knābi zemē. Šiem

Pupuķi mēdz saukt par dārznieku draugu, jo viņš medī zemesvēžus.

putniem ir vajadzīga irdena augste. Tāpēc pupuķi var redzēt gan Pierīgas dārzos, kur tie kēr zemesvēžus un kāpurus, gan poligona virsājos.

Ja runa ir par troksni, ko poligona rada šaušana un motoru rūkšana, ornitoloģe uzskata, ka ir putni, kas pie tā pierod, un ir, kas nepierod. „Pupuķis un zaļā vārna saprot, ka troksnis viņiem nav bīstams. Melnais stārkis pie trokšņa, visticamāk, nepieradis nekad.”

SĒDKOKI UN BŪRI ZAĻAJĀM VĀRNĀM

Rūpējoties par zaļajām vārnām, poligona teritorijā ir ierakti 200 stabīni ar šķērskoku, kas aizstāj kokus vai elektrolīniju stabus citā

vidē. Zaļā vārna, kurai ir ļoti laba redze, no šādiem divus līdz trīs metrus augstiem sēdkokiem var vērot zemi, pa kuru pārvietojas medījums – siseņi, ķirzakas, vaboles. Ja teritorijā nav šādu vertikālu elementu, zaļajai vārnai ir grūti iegūt pārtiku, jo putns pa zemi nestāgā un gaisā neplivinās, tikai pārlido teritoriju.

No vairāk nekā pussimta būru, kas mežmalās izlikti, lai piešaistītu ligzdošanai zaļās vārnas, daudzi tomēr ir tukši, un viens no iemesliem ir tas, ka šo putnu nav tik daudz. „Taču putniem ir iespēja izvēlēties vispiemērotāko dzīvesvietu, jo cilvēks jau tik labi kā pati zaļā vārna nezina, kur tai patiktu ligzdot,” saka I. Mārdega, piebilstot, ka tukšajos būros, kas domāti zaļajām vārnām, labprāt apmetas citi dobumperētāji – mājas strazdi, zilītes, erickiņi, arī pupuķi. Būri vairākas reizes perēšanas laikā tiek apsekoti, lai būtu skaidrs, kas tajos dzīvo.

Tā kā ir vasara un cilvēki labprāt dodas dabā, ornitoloģe atgādina, ka Ādažu poligons ir militāra teritorija, un nevajadzētu aizmirst, ka pārvietošanās šeit ir ierobežota. „Vērot dabu un putnus labāk doties uz citām vietām, kuru Latvijā netrūkst.”

Apela sasniegtās otrās vietas tādu pašu panākumu guva arī Mārupes BMX kluba treneris Kristaps Ozoliņš. Sacensībās amatieru grupā sportistiem, kas vecāki par 30 gadiem, K. Ozoliņš astotdalīfinālā un ceturtdalīfinālā finiša liniju šķērsoja pirms, pusfinālā ierindojās trešajā vietā, bet finālā finišēja otrs, piekāpjoties vienīgi francūzim Šarli Gelāram.

Pasaules BMX čempionāts Beļģijā turpināsies līdz 25. jūlijam, kad medaļas sadalīs elites un junioru grupu braucēji.

Dienu pēc carnikavieša Kris-